

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

De Here en Christus van Pinksteren

Dus moet ook het ganse huis Israëls zeker weten, dat God Hem en tot Here en tot Christus gemaakt heeft, dezen Jezus, Dien gij gekruisigd hebt.

Hand. 2 : 36.

Zo was het slot van de prediking van de apostel Petrus op de Pinksterdag.

Ik las ergens, dat de preek van Petrus op Pinksteren net was als een scherpe speer-stoot.

En vers 36, 't slot is dan de scherpe punt. Inderdaad wordt het Woord van God ook wel in de Schrift genoemd: „een tweesnijdend scherp zwaard“.

En als we in het volgende vers lezen, dat de hoorders van deze preek diep in hun hart getroffen werden, dan staat er ook eigenlijk, dat deze hoorders doorstoken, doorbòrd werden.

Dat is dus wel goed gezien: deze preek was een scherp zwaard, een speer met een scherpe punt.

En dat is ook wel duidelijk te zien aan deze gehele prediking. De Joden worden weer in volle scherppte voor de Christus gesteld!

Jezus van Nazareth laat op deze Pinksterdag Zijn geduchte werking gevoelen.

De Joden meenden, dat de „actie“ van Jezus van Nazareth nu uit was. Hij was immers gekruisigd, gestorven en begraven?

Dat betekende toch het einde van Zijn werk?

Trouwens dat werk op aarde werd door de Joden ook niet zo erg hoog aangeslagen. Jezus stelde zo teleur. Hij weigerde als Messias op te treden, Hij weigerde Koning der Joden te worden en zo de Joden te verlossen van de Romeinen.

Maar daar ineens dat geluid van een sterke windvlaag en de verdeelde tongen van vuur en het spreken in andere tongen!

Maar vooràl: die preek!

Daar horen ze het onomwonden: Jezus van Nazareth is niet meer dood. Hij is dood geweest, inderdaad, Hij is gekruisigd, gestorven en begraven. Maar daarna is Hij opgestaan uit de doden: de Schrift zegt het duidelijk in Psalm 16 en wij, zegt Petrus, zijn getuigen van de opstanding van Jezus.

Maar Jezus is al weer verder gekomen, niet alleen is Hij opgestaan uit de doden, maar Hij is ook verhoogd aan de rechterhand Gods in de hemel: dat leert de Schrift duidelijk in Psalm 110.

En deze Jezus, Die nu verhoogd is in de hemel, Hij heeft nu dit uitgestort, Hij heeft de Geest uitgegoten op Zijn volk.

Jezus is nòg aan 't werk!

Hij zet in de hemel Zijn werk vóórt!

Dat is zo duidelijk uit de prediking van Petrus: de uitstorting van de Heilige Geest is Christus werk.

U moet maar eens nauwlettend luisteren naar deze prediking, dan ziet U dit: de apostel begint met de profetie van Joël: dit is het wat Joël heeft geprofeteerd, dit is de uitgieting van de Geest op alle vlees.

Maar dan gaat Petrus spreken over Jezus, Zijn sterven, Zijn opstanding, Zijn verhoging, om dan te eindigen met: welnu, deze Jezus dan, die nu leeft en verhoogd is, Hij heeft dit gedaan, Zijn werk is deze uitgieting van de Geest.

Christus werkt nu verder door Zijn Geest.

Jezus is de Here en Christus van Pinksteren!

Concreet en scherp is het Evangelie op de Pinksterdag verkondigd, zuiver en op de man af.

We kunnen het ons haast niet voorstellen: vóór Pinksteren, voor een week of zeven was Petrus nog zo bang. Toen durfde hij er nog niet voor uit te komen, dat hij ook een discipel van Jezus was. In de hof van de hogepriester was hij nog bang voor een meisje, dat zei: „gij zijt ook van die!“

Maar nu?

Daar staat hij te prediken voor een menigte Joden en wat een moed heeft deze man nu: publiek, zuiver en rechtuit is zijn woord: Deze Jezus, die gij hebt gekruisigd, is door God verhoogd in de hemel.

Deze Jezus, dezelfde Jezus, Die Zich aan het kruis liet nagelen als een weerloze, deze Jezus, Die stom was als een schaap voor zijn scheerders,

deze Jezus heeft Gød nu tot Here en Christus gemaakt! Jezus is de Here, dat betekent, dat Hij nu als Gebieder over de ganse wereld regeert, dat Hij veel meer is dan koning der Joden.

En Hij is nu Christus, Hij is de beloofde Messias, op wie de vaders gehoopt hebben, in Hem zijn nu de beloften aan de vaders vervuld.

Als een stoot van een zwaard dringt deze prediking in het hart der hoorders.

Verschrikkelijk! Zij hebben de koning uit het huis van David, Davids Zoon en Here, de Heer der heerlijkheid gekruisigd, zij hebben de beloofde Messias verworpen.

Ze hebben zich verzet tegen de Christus, ze hebben tegen Gød gestreden.

De Joden hebben op Pinksteren met Christus te doen.

En maar niet „vaag“, niet zo, dat iedereen het zijne er van kan denken, maar heel duidelijk. De punt van de speer is zo scherp mogelijk: zeker wete nu het ganse huis Israëls, dat Jezus nu Here en Christus is.

Dat woordje „zeker“ staat in 't Grieks vóóraan.

Niemand van de Joden, die hier staan, mag straks zeggen: ik weet 't nog niet.

Het is hun nu heel betrouwbaar en zeker verkondigd.

Nu moet er een beslissing komen, nu moeten de Joden dit betrouwbare Woord aannemen of verwerpen.

UIT DE INHOUD:

<i>De Here en Christus van Pinksteren</i>	C. S.
<i>Een uitdaging aan de kerk (IV)</i>	C. V.
<i>Ons doopsformulier (V)</i>	H. J. J.
<i>Kerken in Schotland (VII)</i>	J. M.
<i>Ons zingen in de kerk</i>	D. W. L. M.
<i>De Mammoetweg (I)</i>	J. M.
<i>Brieven uit het verre Westen</i>	W. v. d. K.
<i>Ingezonden</i>	
<i>Persschouw</i>	C. V.
<i>Kritische krabbel</i>	Frater
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

Een derde mogelijkheid is er niet. De prediking dringt tot een keuze.

En zo is het vandaag nog.

De Here Christus en de Heilige Geest zijn één.

Wij hebben door de Geest met Christus van doen.

Ook nu zet de verhoogde Christus Zijn werk voort in de wereld door Zijn Geest.

Door de Heilige Geest leidt en regeert, vertroost en vermaant Hij ons nu ook.

En dan moet niemand van ons denken, dat dit nog zo „vaag“ is, „door de Geest“.

Hoe werkt de Christus door Zijn Geest? Ontvangt ieder een „eigen“ „aparte“ ervaring of boodschap?

U kunt het op de Pinksterdag zelf zien, hoe Christus dat doet. De Heilige Geest gaat nu werken door de prediking van het Woord, door de verkondiging van het Evangelie.

Petrus bedient het Woord. Zeker.

Maar wie spreekt ons eigenlijk aan in de prediking?

Het is Christus Zelf, die spreekt.

Ook wij hebben met de verhoogde Christus te doen.

Door de prediking des Evangelies werkt Hij het geloof, vergadert Hij Zijn gemeente, bewaart Hij Zijn volk over de ganse aarde.

Dat wordt nu niet meer anders: zo gaat Christus naar het einde toe, naar de wederkomst.

De vraag is, of we voor het Woord, dat is: voor de Heilige Geest, voor Christus willen buigen, of we dat Evangelie geloven, of we ons waarachtig bekeren.

We moeten kiezen, wie we dienen zullen. We weten zeker.

C. Stam.

Een uitdaging aan de kerk

IV

Levende prediking

In ons vorige artikel wezen we er op, dat de kennis van de mensen, het kennen van de werkelijke mens en zijn werkelijke leven, een volstreekte voorwaarde is voor het ware prediken. Het gaat daarbij speciaal om het kennen van de werkelijke nood, strijd, verzoeken, aanvechtingen van de mens. Of, anders gezegd: om dat wat het hart van de mens, die midden in het leven van zijn tijd staat, beroert.

Het is een ramp voor de kerk als de dominé in zijn preken gevechten levert en alle mogelijke „ketterijen“ en „zonden“ op

leven en dood bekampt, die buiten het feitelijke leven en de feitelijke strijd van de gemeente staan, omdat ze of fictief zijn of het hart van de zaak niet raken. Als een dominé zo doet máákt hij kwesties en forceert tegenstellingen, die er niet zijn, of in ieder geval niet moeten zijn. En hij dringt de mensen tot een positiekeuze, die met een geloofsbeslissing niets te maken heeft! Hij leidt zijn hoorders in een theoretisch gedachtencomplex, ontketent een strijd ten opzichte daarvan en creëert op die manier valse fronten, wat uiteindelijk de aandacht der gemeente van haar werkelijke vijanden en van de werkelijke strijd des geloofs afleidt. En daarvoor wordt tegelijk de poort geopend voor

de machten van satan en deze wereld, worden zowel valse eenheid als valse tegenstellingen in het leven geroepen en wordt de ware eenheid en de vrede der kerk verwoest.

* * *

En hoe moet dan gepreekt worden als de werkelijke mens en zijn strijd en nood worden verstaan?

Hoe zal er dan als vanzelf gepreekt worden?

Ik geloof dat als antwoord op deze vraag allereerst een schijnbaar zeer vreemd ding moet gezien worden. Dit namelijk: een man die de mensen van zijn tijd werkelijk kent moet daar bij het maken van zijn preek niet te veel over denken. Hij moet over die mensen in zijn preek ook maar niet te veel zeggen. Hij moet er zich met alle macht op toeleggen niets anders te doen dan de Schriften te openen, zo concreet, zo levendig, zo direct als hem dat maar mogelijk is.

Ik weet het, dit klinkt wel een beetje vreemd.

Toch is dat slechts schijn.

Wie er goed op let, hoe hier de zaken staan, ziet dat al gauw.

Het is immers zo, dat wie de mens van zijn tijd goed kent, vooral oog kreeg voor de wortels, de achtergrond, van diens misschien wel hyper-moderne levensstijl en levensgevoel. Hij doorziet, of, misschien beter gezegd, hij doorproeft de achtergronden daarvan. Och nee, hij zal dat alles niet altijd keurig kunnen beschrijven. Hij zal er b.v. geen fraai opstel over kunnen schrijven. Daarvoor zijn capaciteiten vereist, waarover slechts enkelen beschikken. Neen, hij verstaat die mens in de krachten, motieven, driften, begeerten, idealen, die in hem werken.

En met dat „verstand”, met dat in-voelen met die affiniteit, gaat hij nu naar de bijbel en leest en bestudeert die. Dat verstaan van de mensen — het werd zelf zoals we reeds hoorden vooral ook uit de omgang met de Schriften geboren — werkt om zo te zeggen steeds **ondergronds** door in heel zijn levensvisie. En het doet ook er „**vanzelf**” zijn werk bij de voorbereiding en het uitspreken van de preek! En daarom moet een prediker, die met zijn medemensen in een levend contact van werkelijk verstaan omgaat, bij het preken, in het preken, niets anders doen dan zo diep, zo direct, zo levendig en zo eenvoudig mogelijk het levende woord van God te openen.

Dan worden zijn preken als vanzelf levensecht.

Dan raakt hij de werkelijke mens in zijn werkelijke nood vanzelf.

* * *

Ik kan, geloof ik, wel op iets wijzen waardoor dat, waarom het hier gaat, nog wat duidelijker kan gemaakt worden.

Je kunt boeken lezen uit een vroegere periode in de literatuurgeschiedenis — trouwens ook wel uit de eigentijdse — waar je volkomen vreemd tegenover staat. Je kunt niet verstaan hoe de mensen die daarin paraderen zo dachten en leefden. Hoe ze zo op hun medemensen en alle mogelijke situaties, waarin ze kwamen, reageerden. Het is alles voor je besef wonderlijk, onwerkelijk. Je voelt je, al lezend, opgenomen in een vreemde wereld. Een wereld waarmee je geen contact kunt krijgen.

Maar er zijn ook boeken — en ze zijn misschien nog wel veel ouder dan de genoemde — die je onmiddellijk toespreken, die het mensenleven zo indringend tekenen, tot uitdrukking brengen, dat je hevig gegrepen verder leest. Je beseft, vaag of helder, dat je er zelf in geraakt wordt. Je voelt je erin herkennend, ontmaskerd en daardoor ook geholpen en getroost.

Ik denk dit schrijvend b.v. aan een boek als de Belijdenissen van Augustinus. Dat boek, meer dan ander half duizend jaar oud is modern. Momenteel zelfs hyper-modern. Het pakt je van bladzij tot bladzij en houdt je geboeid.

En wanneer men vraagt hoe dat komt, dan is, meen ik, het enig goede antwoord op deze vraag: Deze man heeft het leven der mensen in zichzelf gezien, geraakt, uitgebeeld in die diepte waarin het uiteindelijk bij alle mensen gelijk is! Het mensenleven vertoonde in de loop der eeuwen een bloei — het was veelal een wilde, ontaarde, vaak bizarre bloei — die oneindig gevarieerd was. Maar in de wortel is de mens door alle eeuwen heen

dezelfde gebleven en is hij nog steeds dezelfde. Uiteindelijk hebben alle mensen hetzelfde hart en dezelfde nood en dezelfde strijd en dezelfde moeiten en dezelfde „begeerten des harten”. En wie de mensen in de diepste diepten van zijn wezen heeft gezien, gekend, getekend, die blijft „modern” en die blijft de mensen door alle eeuwen heen toespreken.

* * *

Wat nu van het genoemde boek van Augustinus gezegd werd, geldt in unieke en volstrekte zin van de Heilige Schrift.

Als er één boek is, dat de mens tekent in de diepste dimensies van zijn bestaan, dan is het de Schrift.

Want in de Schrift treedt de mens op in de ontmoeting met God en met Jezus Christus. Hij wordt daarin getoond zoals hij door God wordt aangesproken, ontmaskerd, geoordeeld, verlost, geleid. En daarbij treedt het diepste van de mens aan het licht.

Daarom is de Schrift zo levend. In de beste zin van het woord antiek en modern. Door alle eeuwen heen zijn b.v. de psalmen ook de expressie geweest van wat een mens doorleven kan. Hij zingt er in van verstikkende nood, van grote zonden, van een onuitsprekelijk berouw, maar ook van extatische vreugde.

In de psalmen, zo schreef Luther eens, ziet ge alle heiligen in het hart als in een schone vrolijke lusthof, ja, als in de hemel. Welk een fijne, bekoorlijke, blijde bloemen van allerlei schone, vrolijke gedachten, schieten daarin op vóór God vanwege zijn weldaden. Maar ook: waar vindt men woorden, die dieper klagen en jammeren over de zonde dan in de klaagpsalmen? Daarin ziet ge opnieuw alle heiligen in het hart, als in de dood, als in de hel. Hoe donker en duister is het daarin vanwege de velerlei sombere aanblik van de toorn Gods. En ook als zij over vrees en hoop spreken, gebruiken zij zulke woorden, dat geen schilder die vrees en die hoop zo zou kunnen uitbeelden en geen Cicero of taalkunstenaar ze zo zou kunnen vertolken.

En hoe staat het in dat opzicht met het Evangelie?

Waar ziet men de mens dieper in het hart dan waar Christus hen ontdekt aan zijn zonden, aan zichzelf? Of wanneer Paulus op leven en dood met hen vecht, opdat hij niet verloren ga?

* * *

Het komt er dus bij de prediking op aan de levende mens te kennen in de diepte van zijn bont, dikwijls hopeloos verward, in zijn uitingen steeds veranderend, maar in zijn diepten steeds gelijkblijvend bestaan — om dan niets anders te doen dan direct en levend en sober de Schriften te openen. Op die wijze wordt de preek als „vanzelf” direct, aansprekend, ontdekkend, door-dringend, veroordelend, bevrijdend, leidend, troostend, vermanend. Zo wordt ze pas in de nobele en ware zin des woords concreet. Speciale „lessen”, „vermaningen” die „uit” de tekst worden „afgeleid” zijn dan helemaal niet nodig. Trouwens die verzwakken de boodschap **altijd!** Ze maken haar zelf vaak krachteloos.

Als b.v. werkelijk de levende Christus gepreekt wordt, in zijn eindeloos gevarieerde ontmoetingen met de velerlei mensen over

wie we horen, in hun velerlei omstandigheden — als over de Heiland zo inderdaad levend gepreekt wordt, dan straalt daaruit als vanzelf zijn licht ook over het leven, het eigenlijke leven, van de mensen van nu!

Daarbij dient men vooral op één ding te letten. Het is dit, dat het hart, de kern van iedere ware prediking is de worsteling van Gods genade met de mensen tot wie Hij spreekt. Of, anders gezegd: het gaat God in iedere echte preek hierom, dat de mensen bezwijken voor zijn genade, zich gewonnen geven aan zijn liefde.

Over welk Schriftwoord er gepreekt wordt doet er niets toe! Deze waarheid geldt voor de prediking van heel de Schrift en al haar delen. Zowel over de prediking van het Evangelie als van de wet. Zowel van de prediking over de „geschiedenissen” als die van profeten, psalmen, spreuken.

Zelfs de prediking over Gods oordeel en gericht vormt hierop geen uitzondering. Want ook gerichtsprediking is uiteindelijk toch nog weer genadeverkoondiging. Want ook in die prediking worstelt God met mensen, die het oordeel ten volle hebben verdiend, opdat deze zich alsnog zouden gewonnen geven aan zijn liefde en breken met alle ongerechtigheid. Calvijn heeft het eens zo gezegd: **Dat** God zijn oordeel aankondigt is verschrikkelijk. Want dat zegt dat zijn volk Hem heeft verlaten en Hem tot toorn heeft verwekt. Maar dat het oordeel **gepredikt** wordt, dat is genade. Want daarin zoekt God zijn volk nog op en worstelt om zijn behoud.

* * *

Zie, deze prediking is de goede prediking. Ze is ook in de echte zin des woords **concrete** prediking.

Er wordt met die term: concrete prediking verschrikkelijk gesold. Het heeft er alle schijn van, dat voor sommigen de prediking pas concreet is, als daarin ten aanzien van verschillende kwesties, de ideeën en opvattingen welke door de dominé of een deel der gemeente worden voorgestaan, met alle nadruk worden gepropageerd. Het lijkt er soms ook op, of voor velen de prediking pas dan concreet is als bepaalde opvattingen t.a.v. de actuele politiek en het sociale leven, over de onderscheidene organisaties én de pers worden gelanceerd.

Maar zo iets heeft met concrete prediking weinig te maken.

Concrete prediking is die prediking, welke de boodschap der Schrift levendig, direct, op de man af, een-voudig doet horen. Niets meer zegt dan er in het gekozen Schriftwoord staat — door het verstaan van de mens en wat er in hem leeft — als vanzelf als een tot een geloofsbeslissing dringende boodschap aan de gemeente verkondigt.

Concrete prediking is die prediking, welke de mens precies zo als hij is, confronteert met de levende God, zo, dat hij eigen, in de prediking aangewezen zonden gaat zien, uit Gods genade gaat leven en vragen gaat: wat wilt gij, dat ik zal doen.

En deze prediking bouwt de kerk. In deze prediking horen de schapen der kudde de stem van de goede Herder.

Door deze prediking worden ook de schapen van de bokken gescheiden.

En als deze prediking in de kerk wordt gehoord lopen de kinderen van de hemelse Vader niet naar de secte!

C. V.

Ons doopsformulier

V

Opdat wij dan deze heilige ordening Gods, tot zijn eer, tot onzen troost, en tot stichting der gemeente uitrichten mogen, zo laat ons zijn heiligen naam aldus aanroepen.

Nadat eerst de leer van de Doop is uiteengezet, vervolgens het recht van de kinderdoop is bepleit, wordt nu de gemeente opgewekt om de naam des **HEREN** aan te roepen. We hebben in de Doop met God te doen, met zijn beloften en zijn eisen. Dit sacrament is er in de eerste plaats tot roem van Gods genade. Dit moeten ouders en gemeente zich goed bewust zijn. We moeten die Doop maar niet uitrichten uit gewoonte of bijgelovigheid.

Maar omdat de **HERE** hem heeft ingesteld. Daartoe dient ook het gebed voor de Doop. We moeten wel verstaan, dat we met een heilige, goddelijke ordinantie te maken hebben.

Vervolgens dient de Doop ook tot onze troost en tot stichting der gemeente. Merkwaardig is dat onderscheid tussen „onze” troost en de stichting „der gemeente”. Waarschijnlijk is door de opstellers bij dat „onze” gedacht aan ouders en getuigen, in onderscheiding van de gemeente. Tegenwoordig denkt niemand meer aan dit onderscheid. Mogelijk zou bij een eventuele herziening gezegd kunnen worden: tot troost en stichting der gemeente. De Doop is tot grote troost, want hij stelt ons voor ogen wat wij

in Christus hebben. En hij is tot stichting, d.w.z. tot opbouw in het geloof, tot toewijding in de genade en kennis des HEREN.

Men heeft wel gemeend, dat vóór de Doop alleen een smeekgebed wordt aangeheven, terwijl na de Doop de dankzegging zou volgen. Maar dat is niet waar. In het gebed ontbreekt de lof en de dank niet. En in de dankzegging ontbreekt de smeking niet. Geheel in overeenstemming met het apostolische woord: „Laat uw begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging, bekend worden bij God”. Fil. 4 : 6.

O almachtige, eeuwige God: Gij, die naar uw streng oordeel de ongelovige en onboetvaardige wereld met den zondvloed gestraft hebt, en den gelovigen Noach zijn acht zielen uit uw grote barmhartigheid behouden en bewaard; Gij, die den verstokten Pharao met al zijn volk in de Rode Zee verdrongen hebt, en uw volk Israël droogvoets daardoor geleid, door hetwelk de Doop beduid werd.

In de aanhef van dit gebed wordt God geprezen om zijn almachtige genade en zijn eeuwige kracht. Hij heeft macht om te verderven en te behouden. Hij is almachtig in zijn gericht en in zijn genade. En deze macht om te straffen en te sparen is heerlijk uitgekomen in de Zondvloed en de doortocht door de Rode Zee. Dat juist deze twee „voorbeelden” uit het Oude Testament genomen zijn zal wel zijn oorzaak hebben in het feit, dat water in beide gebeurtenissen diende tot ondergang en redding. Het Nieuwe Testament brengt trouwens beide geschiedenissen in verband met de heilige Doop.

In de Zondvloed kwam God met zijn gericht over de oude wereld, die vol was van ongelof en onboetvaardigheid. Maar door hetzelfde water, dat ondergang voor de ongelovige wereld bracht, werd een achtal zielen of personen in de ark van Noach gered. Zo getuigt de watervloed van gericht en genade. Hoofdzaak is in dit formulier wel Gods grote barmhartigheid, waardoor Noach en de zijnen werden gered. De Schrift noemt de Doop een tegenbeeld van de Zondvloed. Want in I Petr. 3 : 21 staat geschreven: „Als tegenbeeld daarvan redt u thans de doop, die niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid, maar een bede van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus”. In de Doop komt God tot ons met de belofte van vergeving der zonden en opstanding tot een nieuw leven. En als wij die Doop gelovig aanvaarden stijgt ons gebed tot God om een goed geweten, dat we krijgen door de vergeving der zonden.

Voorts heeft God de hardnekkige Pharao met al zijn volk in de Rode Zee verdrongen en zijn volk droogvoets daardoor geleid. Zo is de Rode Zee een blijvend getuigenis van ondergang en van redding. Van ondergang voor de goddeloze wereld, van redding voor het volk des HEREN, dat van zijn genade wil leven. Er is overeenkomst tussen de Rode Zee en de Doop. Want deze betekend de ondergang van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. In I Cor. 10 : 1 en 2 spreekt Paulus van de doortocht door de Rode Zee als van een gedoopt worden van het oude volk. Hij schrijft daar, dat „onze vaderen allen onder de wolk waren, allen door de zee heengingen, allen zich in Mozes lieten dopen in de wolk en in de zee”. Diezelfde God, die Noach en zijn achtal behouden heeft en die zijn volk Israël bewaard heeft door hen droogvoets door de Rode Zee te leiden, leeft nog. En zijn almachtige genade is in Christus Jezus verschenen, die overgegeven is om onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardiging. Op die almachtige genade wordt vervolgens een beroep gedaan bij de Doop van de kinderen der gelovigen.

Wij bidden u, bij uw grondeloze barmhartigheid, dat Gij dit uw kind genadig wilt aanzien, en door uw Heiligen Geest uw Zoon Jezus Christus wilt inlijven.

Er is in de loop der kerkgeschiedenis nogal wat te doen geweest over die uitdrukking „dit uw kind”. Reeds in de oudste formulieren komt het woordje „uw” nu eens wél voor, dan weer niet. Blijkbaar hebben velen bezwaar gehad, dit uit te spreken van elk kind

der gelovigen. Dit is wel te begrijpen, maar niet goed. Gelovige ouders weten zich door Gods genade kinderen Gods. En door het geloof verstaan ze, dat hun kinderen — en wel al hun kinderen — staan onder diezelfde genade. Die kinderen zijn met hen in het verbond Gods begrepen. In het begin van het formulier is gezegd: „Als wij gedoopt worden in den naam des Vaders, zo betuigt en verzegelt ons God de Vader, dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht, ons tot zijn kinderen en erfgenamen aanneemt”. Dat geloven en belijden wij. Zullen we dat dan maar vergeten als we tot het gebed komen? Is het dan niet meer waar? Ook als dit woordje „uw” er niet stond, zouden we het erbij mogen en moeten denken. Want zo spreekt de Schrift, bijv. in Ezechiël 16 : 19: „Zelfs is het zo ver gekomen, luidt het woord van den Here HERE, dat gij de zonen en dochters die gij Mij gebaard hadt, genomen en ten offer gebracht hebt, hun tot spijsje. Was uw ontucht niet voldoende, dat gij ook mijn zonen geslacht hebt en die hebt overgegeven door ze voor hen te verbranden?”

De kinderen der gelovigen zijn kinderen Gods, kinderen des Koninkrijks, kinderen des Verbonds. Ze zijn heilig of in Christus geheiligd. Dát brengt ons formulier tot uitdrukking in dit „uw” kind. Waarschijnlijk hebben velen hiertegen bezwaar, omdat ze aan deze uitspraak de gedachte verbinden, dat „dit uw kind” beslist de eindstreep zal halen en onfeilbaar „in de hemel” zal komen. Maar dát is hiermee niet gezegd en niet bedoeld. Kinderen des Koninkrijks kunnen buitengeworpen worden. Kinderen, die God „de zijnen” noemt, kunnen verloren gaan. Maar dat komt dan niet, omdat God ze niet tot zijn kinderen aannam, maar omdat zij Gods vaderlijke goedheid en barmhartigheid hebben verworpen. Ze waren kinderen des lichts, maar ze hebben de duisternis liever gehad dan het licht.

Voor „dit uw kind” vragen we dan: „dat Gij het genadig wilt aanzien en door uw Heiligen Geest uw Zoon Jezus Christus inlijven”. Wil de HERE dat dan niet? Heeft Hij dat niet beloofd? Zo ja, moeten wij er dan nog om vragen?

Inderdaad, daar moeten wij om bidden. Juist omdat de HERE het beloofd heeft. Hij heeft vergeving der zonden toegezegd. Daarom zullen wij er vrijmoedig om bidden. Hij heeft de Heilige Geest beloofd. Daarom zullen wij op die belofte pleiten. Want juist in die weg van geloof en gebed verkrijgen wij Gods beloften. Dat is juist het wonderlijke van Gods doen met zijn volk. Hij werkt niet automatisch of magisch, behandelt ons niet als „stukken en blokken”. Maar eigent ons zijn weldaden toe in de weg van gebed en geloof. Dat geldt ook van het werk van de Heilige Geest. Hij heeft beloofd, dat Hij ons „tot lidmaten van Christus heiligen wil”. Daarom vragen wij in dit gebed terecht voor het gedoopte kind: „dat Gij het door uw Heiligen Geest uw Zoon Jezus Christus wilt inlijven”. Dat gaat niet buiten ons gebed en geloof om.

Opdat het met Hem begraven worde door den doop in den dood, en met Hem moge opstaan in een nieuw leven; opdat het zijn kruis, Hem dagelijks navolgende, vrolijk dragen moge, Hem aanhangende met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde.

Toen wij gedoopt werden in de naam van de Zoon heeft deze ons beloofd, dat „Hij ons wast in zijn bloed van al onze zonden, ons in de gemeenschap zijns doods en zijner wederopstanding inlijvende, also dat wij van onze zonden bevrijd en rechtvaardig voor God gerekend worden”. Omdat Hij dit belooft, vragen we daarom vrijmoedig bij de Doop van een kindje. Jezus Christus is begraven, beladen met onze zonden. Hij is opgewekt, opdat wij met Hem in nieuwheid des levens zouden wandelen. Van die begrafenis en die opstanding is de doop een teken en zegel. Wij hebben in Christus alles wat nodig is tot afsterfing van de oude mens en opstanding van de nieuwe mens. Maar dit wordt in het leven der gedoopten verwerkelijkt door de Heilige Geest, die ons de zonde doet haten en vlieden en ons doet opstaan tot een nieuw leven.

Een leven van geloof, liefde en hoop. Er is een ontstellende mogelijkheid, dat een ge-

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2, Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

doopte door ongelof Gods beloften verwerpt en de Heilige Geest weerstaat. Maar wij bidden, dat het gedoopte kind de Here Jezus moge volgen en zijn kruis vrolijk dragen mag. Met dat kruis wordt niet maar bedoeld allerlei leed en moeite, die een mens overkomen. Maar hiermee wordt bedoeld het verloochenen van zichzelf om Christus' wil. Wij dragen het kruis, als wij de liefde van en tot God meer waard achten, dan zelfs de liefde voor vader of moeder, vrouw of kind. Wij zouden zeggen, dat dit toch geen vrolijke zaak is. Maar dat is het wél. Want wat we ook in dit kruisdragen mogen verliezen, we krijgen honderdvoudig meer terug dan we verliezen. Want door een waarachtig geloof ontvangen we vergeving der zonden, zodat God vóór ons is en wie zal dan tegen ons zijn? En door een vaste hoop hebben we uitzicht op de eeuwige heerlijkheid, waarin we altijd bij de Here mogen zijn. En in een vurige liefdedienst vinden we een bevrediging, die nergens anders te vinden is en elke andere „bevrediging” ver overtreft. En de heerlijkheid die ons zal geopenbaard worden weegt ruimschoots op tegen het lijden van deze tijd.

Opdat het dit leven (hetwelk toch niet anders is dan een gestadige dood) om uwentwil getroost, verlate, en ten laatsten dage voor den rechterstoel van Christus, uw Zoon, zonder verschrikking moge verschijnen, door Hem, onze Here Jezus Christus, uw Zoon, die met U en den Heiligen Geest, één enig God, leeft en regeert in eeuwigheid. Amen.

Dit leven wordt hier een gestadige dood genoemd. We mogen ook wel zeggen: een gestadig sterven. Vooral in dagen van vervolging werd dit door de gemeente krachtig beseft. Maar ook in tijden van rust voor de kerk is dit zo. Dit leven is vergankelijk. Het leven is een damp, de dood wenkt ieder uur. Dat mag ons echter niet pessimistisch stemmen. We mogen in leven en sterven getroost zijn. Daarom bidt de gemeente voor het gedoopte kind. Opdat het eenmaal voor de rechterstoel van Christus mag verschijnen. Zonder verschrikken, met vrijmoedigheid. Omdat de Rechter zijn Redder is. Die alle schuld verzoend heeft en alle werk volbracht heeft. En die onze Voorspraak is bij de Vader. Tenslotte erkent dit gebed, dat alle heil in leven en sterven, voor tijd en eeuwigheid, is te danken aan Jezus Christus onze Here. En dus aan God Drieëinig. Aan de genade van Jezus Christus en de liefde Gods en de gemeenschap des Heiligen Geestes. Die blijven tot in der eeuwigheid.

Alle roem is uitgesloten!
Onverdiende zaligheên,
heb ik van mijn God genoten
'k roem in vrije gunst alleen.

H. J. Jager.

Kerken in Schotland

1560—1960

VII

Van episcopalen, presbyterianen en congregationalisten

Schreven we de vorige keer dat in de eeuw na 1560 in Schotland alle grondvragen betreffende de reformatie der kerk aan de orde zijn geweest, we willen er nu aan toevoegen, dat dit met name het geval was in de periode, waarin de Schotse geschiedenis werd aaneen geweven met de Engelse geschiedenis. De Schotse geschiedenis en de Schotse kerkgeschiedenis werd in de zeventiende eeuw met de Engelse geschiedenis verbonden. Beide koninkrijken kwamen na de dood van koningin Elisabeth, dochter van Hendrik VIII en Anna Boleyn, in een soort personele unie. Elisabeth was de laatste telg uit het huis Tudor op de troon van Engeland. Zij werd opgevolgd door Jacobus VI van Schotland, die als Jacobus I van Engeland, aldaar de troon besteeg. Door de persoon des konings werden beide rijken samen gevoegd en verbonden. In Engeland had men sinds de door Hendrik VIII, Elisabeth's vader, ingevoerde oppervlakkige reformatie, de zogenaamde Anglikaanse kerk. De kerk met aan het hoofd de koning in plaats van de paus. Van de Roomse misbruiken was veel niet afgeschaft. Het presbyterianisme van Schotland was wel vanuit Schotland in Engeland ingevoerd maar wilde er niet recht wortel schieten. Naast de staatskerk, de Anglikaanse kerk, had men in Engeland wel vrije groeperingen, die de reformatie der kerk op schriftuurlijke wijze, consequent wilden doorvoeren. Deze groeperingen hadden geen vrede met de vormendienst en de hiërarchie van de staatskerk. Zij werden dissenters genoemd. Lieden die afweken van het algemeen gevoelen! Zij waren de secten. Secten, die vaak uit edele lieden bestonden, lieden die ernst maakten met het Woord, en die het gemeentelieven wilden zien opgebouwd naar het patroon van de nieuwtestamentische gemeenten. Twee hoofdtypen kan men onder deze zogenaamde dissenters opmerken. De congregationalisten en de baptisten. De congregationalisten noemden zich met deze naam, die van congregatio dat is vergadering, is afgeleid om tot uitdrukking te brengen in deze naam, dat de kerk de vergadering der gelovigen is; de vergadering die door Christus Zelf wordt bijeen gebracht. Door Zijn Woord en Geest. En dat de kerk wat anders was dan een landelijk georganiseerd instituut. Een instituut met bisschoppen en prelaten, en met de koning aan het hoofd. Zij wisten dat de Schrift zo iets niet kent. En zij maakten ernst met het onderricht der Schrift in dezen.

Zij wilden niet alleen scheiding van kerk en staat om het in de terminologie van later tijd uit te drukken, maar ook wilden zij de volstrekte autonomie van elke plaatselijke gemeente of congregatie.

In een petitie aan Jacobus I in 1616, drukten zij zelf het zo uit, dat zij begeerden het recht „van geestelijk beheer en bestuur in de gemeente zelf en over de gemeente zelf door de gewone en vrije toestemming of beschikking van het volk, onafhankelijk en onmiddellijk onder Christus”.¹⁾

Robinson, een van hun edelste voorgangers, drukte het in zijn: „Rechtvaardiging van Scheiding” (1616) aldus uit: „De papisten leggen de macht der kerk in de paus; de protestanten (dat zijn hier de mensen van de Anglikaanse of Episcopale kerk, J.M.) in de bisschop; de gereformeerden (presbyterianen, J.M.) in het presbyterie; maar wij leggen de macht in het lichaam van de congregatie, de menigte, die wij kerk noemen”.²⁾

Vanwege die begeerde onafhankelijkheid en zelfstandigheid der gemeente of plaatselijke kerk werden zij ook wel independenten genoemd. Het Engelse woord voor onafhankelijkheid is independancy en het bijvoegelijk naamwoord „onafhankelijk” is „independent”. Vandaar dat zij genoemd werden independenten of independentisten. Vergis u niet. Tegenwoordig worden wij vrijgemaakt om onze belijdenis inzake de regering der kerk met deze bijnaam aangeduid. De synodalen of synodocraten noemen ons independenten of independentisten. Wijlen prof.

H. H. Kuyper werkte graag met deze term in de Heraut. En hij had het gebruik van deze term uit de Engelse kerkgeschiedenis overgenomen van Voetius, die de term van de Engelsen zelve had overgenomen. Er was in de 16e en 17e eeuw, en ook nog in de 18e een levendig contact tussen de Schotse en Engelse theologen enerzijds en de Nederlandse, gereformeerde theologen anderzijds. Aan beide zijden van de Noordzee waren ze volgelingen van Calvijn. En er viel voor Voetius op het gebied van de grondvragen omtrent schriftuurlijke kerkregering veel te leren van Engeland en Schotland. Want zoals we boven schreven, alle grondvragen waren daar niet maar in een beschouwende of theoretische, maar in praktische discussie. Zij werden in de praktijk gebracht. De strijd was soms zeer fel. Niet alleen tussen de Episcopalen en de Congregationalisten of Independentisten, maar ook tussen de Independentisten en Presbyterianen. Hoewel tussen deze laatste twee niet zo'n diepgaand verschil behoefde te zijn.

H. Bavinck heeft eens geschreven dat het Independentisme de gemeenschap der gemeenten onderling niet uitsluit, zoals men wel eens „verkeerdelijk meent”.³⁾ Alleen ontkennen de Independentisten de subordinatie der gemeente onder de classis en die verwerpen ze ook. En daarmee het gezag der synode over de particuliere kerken. In artikel I van de bovengenoemde petitie aan Jacobus I heet het: „wij erkennen dat er bij gelegenheid behoort te zijn een verband van congregaties of kerken, maar geen onderordering of zeker niet een onderwerping van de congregaties aan enige hogere absolute geestelijke autoriteit behalve aan Christus en aan de heilige Schriften”.

Daarmee is niet alles gezegd. De congregationalisten vormen een boeiend hoofdstuk uit de geschiedenis van de Engelse kerken op zichzelf. Er werd later bij sommigen openbaar een vorm van individualisme en persoonlijke onafhankelijkheid, die verwantschap vertoonde met trekken van sommige revolutionaire Anabaptisten uit de eeuw tevoren.

De andere hoofdgroepering in Engeland was die der Baptisten. Deze richting moet ge niet zien als voortzetting van de Anabaptisten uit de eeuw der reformatie. Er was bij deze mensen een zeer sterke beïnvloeding door Calvijn. Dat is tot vandaag zo in Engeland. Dat was eveneens zo met de beroemde

Spurgeon, wiens vertaalde werken in de 19e eeuw door vele afgescheidenen met liefde werden gelezen. Zij verwierpen de kinderdoop niet op spiritualistische gronden, maar wilden het sacrament van de doop eerst recht tot z'n eer laten komen. Daarbij kwam dat men ook gewetensbezwaren kreeg tegen de misstand van de zuigelingendoop zoals die in de volkskerken, ook in de gereformeerde volkskerken, werd toegepast en vooral in de staatskerken zoals in Engeland, waar staatsburgerschap en christenzijn vereenzelvigd werd. Deze mensen waren gewoonlijk ernstige christenen, die het gebruik van het sacrament zeer ernstig en schriftuurlijk wilden nemen. Zij waren niet afkerig van het genadeverbond, maar wel schuw voor het schandelijk misbruik dat door de vaak onwetende massa's in de volkskerken van het teken en zegel van het genadeverbond werd gemaakt. Zij legden een zwaar accent op het tweede deel van het verbond, op de „toestemming” van de zijde van de gedoopte in het verbond. Er was verwantschap met de idee van de Schotse „Covenants” de verbonden die het presbyteriaanse volk sloot met elkaar en de HEERE in de strijd tegen het episcopalisme voor de doorgaande consequente reformatie van de kerk naar de Schrift. Zij braken volstrekt met de volkskerk hetzij rooms hetzij episcopals, hetzij presbyteriaans.

Op de beroemde Synode van Westminster in Engeland (1643—1648) treffen we de meerderheid aan van presbyterianen. Daar is over de vragen van het gezag der synode en over het „goddelijk” recht van de kerkinrichting diepgaand gediscussieerd tussen congregationalisten en presbyterianen. De episcopalen hadden daar niet veel te vertellen. In Schotland namen de presbyterianen de confessie en de beide catechismussen, die op deze synode werden samengesteld aan. In plaats van de oude belijdenis van 1560 werd de belijdenis van Westminster de belijdenis van de Schotse gereformeerde kerken. Tot vandaag is zij dat.

J. M.

1) „of spiritual administration and government in itself and over itself by the common and free consent of the people, independently and immediately under Christ”.

2) „but we put it into the body of the congregation, the multitude, called the Church”.

3) „Kennis en Leven”, 71/72.

Overigens willen we hier noteren dat de vragen rondom de Independenten met de bovenstaande paar opmerkingen niet besproken willen zijn. Daar deze richting tot de Engelse kerkgeschiedenis behoort, gaan we daar niet verder op in in het kader van deze artikelen.

Ons zingen in de kerk

Het positief-orgel.

Als u wel eens berekend hebt, wat een modern kerkgebouw moet kosten, zult u bemerkt hebben dat dit kan komen op f 500.— tot f 1000.— per zitplaats; alles tot zekere grenzen natuurlijk.

Wilt u daarnaast de prijs van een normaal kerkorgel berekenen, dan kunt u uitgaan van de algemeen aangenomen regel van drie registers per 100 zangers, en van een registerprijs dooreengenomen van f 2200.—. Zulk een kerkorgel komt in de orde van $\frac{3}{100} \times f 2200.—$ is f 66.— per zanger.

Een behoorlijk kerkorgel kost dus iets, dat in de buurt van 10% van de prijs van een kerkgebouw ligt. Voor een groter kerkgebouw zal het goedkoper kunnen zijn — voor een klein kerkgebouw worden de basiskosten hoger.

Het streven naar grote kerkgebouwen neemt sterk af. In de hoofdsteden staan grote kerkgebouwen soms leeg. In Amsterdam werd de Lutherse Kerk aan de Kloveniersburgwal bestemd tot archief voor de Nederlandsche Bank — en het gebouw aan de Singel, met zijn prachtige orgel, staat al vele jaren ongebruikt. De gebonden Gereformeerde Kerk van Rotterdam-C. bouwde wel een kerkruimte voor de som van ongeveer f 1 miljoen — om van de restauratie van de Laurenskerk maar te zwijgen. Maar overigens bouwen wij geen miljoenenkerken meer: de middelen ontbreken, de kerkelijkheid en haar spreiding

over de bevolkingsgroepen is er niet naar, en de Schrift geeft er ons allerminst aansporing toe!

Integendeel: wanneer in het nieuwe testament sprake is van de kerkelijke samenkomsten, dan gaat het over huisgemeenten, kleine groepen, waar men niet mag ontbreken, waar men elkander kent en op elkander goede acht kan geven, waar men elkander Christelijk liefdebetoen schenkt, elkaar terecht helpt, tot een hand en een voet is. Zo is bijvoorbeeld het avondmaal — dat hier en daar tot een veertienmaal herhaalde sleur is ontwaard, waarbij ieder op zijn beurt moet wachten tot de verkeersouderling de betreffende bankenrij heeft toegelaten — in zijn oorsprong de bekroning geweest van een gezamenlijke liefdemaaltijd.

U voelt waar het heen gaat. Wanneer wij (Gode zij dank!) terugkeren tot de eenvoudigheid van het Evangelie, vinden wij weer de wijkkerken, de dorpskerk, de kapel, de nieuwtestamentische huisgemeente. En als we het niet opzettelijk op Schriftuurlijke wijze nastreefden, dan heeft de herhaalde kerkelijke reformatie onze geleerden wel zo gedund, dat wij ons geen kathedralen meer kunnen dromen.

Welnu — daar hebt u dan de kleine vrijgemaakte kerkjes: gemiddeld zijn ze ruim 300 zielen groot, maar, aangezien er grotestadskerken bij zijn, tellen ook vele kerkjes veel minder dan 300 personen. En van zo'n kerkelijke bevolking komt natuurlijk maar zo'n

LEDEN!! HOUDT ZATERDAGMIDDAG 18 JUNI GERESERVEERD VOOR DE JAARVERGADERING HET BESTUUR VAN DE Geref. PERSVERENIGING „OPBOUW“

60—75% tegelijk in de kerk. Ziedaar de zaak; wij bouwen kerkjes voor 100—200 zitplaatsen.

En als we een compleet orgel daarin willen hebben? Kost het dan f 6600.— tot f 13.000.—? Neen het, geenszins; het komt tenminste op f 25.000.—. Want de bovengenoemde formules gelden slechts binnen zekere grenzen, welke grenzen hier al lang zijn overschreden. Voor een kerkje van 200 zitplaatsen kost een orgel niet 10 maar 20% van de bouwsom!

Dat is gewoonlijk een geweldige tegenval. Alvorens naar een harmonium (of nog veel minder...) om te zien, komt daarom de gedachte naar voren: een positiefje te kopen. Dan blijft men althans bij de pijporgeltoon, van hoge esthetische kwaliteit.

Daar zit een goede gedachte in. De kerkzang is het waard, dat er uitstekende muziek bij zal klinken. En beter een weinigje uitstekende muziek dan een hele boel lawaai. Wie in elk geval een positief kiest, en daarmee een harmonium vermijdt, heeft een hele portie gelijk aan zijn kant.

Er staat natuurlijk ook veel tegenover. Uit ons vorig artikel is al duidelijk geworden, dat een positief (rugpositief, kroonpositief, kamerpositief) weliswaar een zekere compleetheit bevat, maar tegelijk slechts een (compleet) onderdeel is van een totaál orgel. Het positief heeft om te beginnen natuurlijk geen eigen pedaalstemmen. Het is mogelijk, en gewenst, er een stom pedaal onder te hangen, zodat althans orgelpunten gemaakt kunnen worden, en de organist zijn handen vrij kan gebruiken: om te registreren, een bladzijde om te slaan, een boek te verwisselen — alles onder het spelen. Maar daarmee geeft het pedaal slechts de bastonen van het handklaviertje — en geen eigen belijnde bas onder de samenzang. De afwisseling der klavieren is natuurlijk eveneens uitgesloten. De uitkomende stem, het triospel, de tegenstelling der klankkleuren — al deze vruchten van het kerkorgel vervallen bij het positief. En het totale geluidsvolume blijft uiteraard maar zeer bescheiden.

Wie dit alles accepteert — en toch bij zijn keus van een positieforgeltje blijft, zal verder moeten bedenken: dat hij zijn organist wel extra zware lasten oplegt. Want als deze de gebruikelijke koraalharmonisaties, in de eeuwen ontwikkeld en in de canon van Vader Worp gefixeerd, zou willen gebruiken — dan bemerkt hij de stem eens roependen in de woestijn te zijn. De gemeente hoort hem niet, en luistert al spoedig niet meer, en gaat haar eigen gang, waarbij het positiefje slechts de inzetten en de afsluitingen der regels kan accentueren. Terwijl bovendien de slechte acoustiek onzer moderne, met bordpapier beklede kerkgebouwtjes de nagalm van de orgelklank doodslaat... zodat tenslotte organist, orgelcommissie en gemeenteleden zich afvragen: was dit instrument nu die tienduizend gulden wel waard?

Laat u echter niet in de war brengen: dit positiefje is terdege zijn prijs waard. Maar er dient geheel anders op te worden gespeeld — en geheel anders bij te worden gezongen — dan wij in onze kerkdiensten gewoon zijn te doen.

Door het ontbreken van een basklavier zal de organist het systeem van koraalharmonisaties moeten loslaten, dat hij van de vaders kreeg overgeleverd. Dit systeem berust op wat de harmonieleer noemt: de becijferde bas; het gaat uit van een gegeven melodie, en dies van een gegeven bas, en vult daar de tussenliggende stemmen geheel overeenkomstig de spelregels van de harmonieleer in. Zo ontstaat het „koraal“: de reeks accoorden, die door een psalmmelodie aan elkander zijn geregen.

De bespeler van een positieforgel moet echter uitgaan van het zogenaamde lineaire, of contrapuntische systeem: waarbij de koraalmelodie niet gedragen wordt door accoord-zuilen — maar omrankt, versierd wordt door arabesken van tegezang, wisselzang en ornamentiek. Want een positieforgel is in de eerste plaats een **melodisch** instrument. En zijn bespeler doet goed, zijn gemeente te leren: dat zij zelfstandig zinge,

melodisch, zacht, gebonden, aandachtig, luisterend en biddend, — terwijl het orgel slechts weinig kan bijdragen tot de orde-regeling, maar véél bijdraagt tot de schoonheid.

Want tot de goede orde levert het orgeltje slechts deze bijdrage: dat de inzetten gelijk, en de toonhoogte doordacht en het tempo verantwoord gekozen worden. Maar overigens doet dit instrument een beroep op de zangers: dat zij zelve meer dan ooit meewerken aan een ordelijke, schone, stichtelijke zang.

Wordt dit beroep echter gehonoreerd, ziet de organist kans zijn gemeente werkelijk te doen zingen — dan kan zulk een positiefje de culturele waarde van de samenzang enorm verhogen. Door parelende tegenstemmen worden de zangers aangemoedigd; door de continue fluitende of jodelende of tintelende stemmetjes krijgt de psalmmelodie haar eigen schone lijnenspel; wordt het lofoffer opgebeurd tot een extatische hoogte, van schoongeurende gebeden.

Probeert u dat maar nooit in zo'n laag lokaaltje, waarvan de plafonds uit zachtboard bestaan. Trouwens wat doet u te kerken in zo'n kippenren? Zolang wij onze kerkjes bouwen met behulp van een lengte- en een breedtegraad, zolang blijven wij op het lage niveau van kippen en wormen staan. Laag bij de grond.

Mensen, die in staat zijn driedimensionaal te denken, kennen behalve lengte en breedte ook nog hoogte. Die zoeken dan ook hógte in hun kerkgebouw. Want in de kerk van horizontale allures verdringen zich slechts mensen — maar blijft weinig plaats voor God. Wanneer wij onze harten „opwaarts verheffen“, wanneer wij ruimte voor de HEERE in onze kerken zoeken, dan zullen de verticale lijnen niet mogen worden vergeten.

Dat wisten onze vaders, die gotische kerken bouwden, wier hoogte weinig van de lengte verschilde. Adriaan Valerius kerkte in de dom van Veere, welk gebouw een lengte heeft van 57 meter, bij een hoogte van 35 meter. En zelfs de kleinste kapelletjes van gotische stijl hebben aanzienlijke hoogte, in verhouding tot lengte en breedte.

Met hoge kerkgebouwen wordt het Evangelie op voorname wijze gepredikt. In een hoog kerkgebouw is ruimte voor een bede, met opgeheven handen, die voor Gods heilig aangezicht opklimt als reukwerk. In een hoog kerkgebouw kan de zang stáán, en klinken en ruisen en terugkaatsen; daar kan ook een positiefje tintelen en rinkelen en een „instrument der muziek Gods“ zijn.

En u kunt er frisser ademhalen ook!

D. W. L. M.

De Mammoetwet

I

Vrijheid van Onderwijs

Een van de artikelen van onze politieke geloofsbelijdenis behoort te zijn, dat de opvoeding van de kinderen aan de ouders toekomt, aldus prof. S. U. Zuidema in een van zijn geschriften. Dit politiek belijden, dat geldt voor alle tijden, behoeft uiteraard voor elke tijd een bepaalde positivering, voor elke situatie een nadere concretisering.

Vanuit dit politiek belijden is Groen van Prinsterer voor zijn tijd en situatie tenslotte gekomen tot de eis, dat er ruimte moet zijn voor het bijzonder onderwijs, ja dat in de godsdienstloze staat het bijzonder onderwijs regel en het openbaar onderwijs uitzondering dient te zijn.

In navolging daarvan zegt het A.R. program dan ook nog steeds, en terecht, dat de Vrije school regel en de Openbare school aanvulling moet zijn.

Dit politiek belijden sluit nauw aan bij de derde doopvraag, waarin aan de ouders wordt gevraagd hun kinderen in de voorzeide leer naar vermogen te onderwijzen en te doen onderwijzen.

Deze belofte immers, bij de doop afgelegd, houdt in, dat de ouders zullen zorgen, dat hun kind christelijk onderwijs krijgt. Dat is niet „neutraal“ onderwijs plus godsdienstondericht, maar onderwijs, dat gefundeerd is op en doortrokken van de christelijke religie.

Nu is het mogelijk, dat in een veranderde situatie de positivering van dit politiek belijden zich zal moeten wijzigen.

De eis, dat de ouders met de opvoeding van de kinderen zijn belast is blijvend. Het devies, dat de vrije school regel en de openbare school aanvulling moet zijn, is dat echter niet.

Op dit moment zijn er echter geen omstandigheden, die er toe nopen dit devies te veranderen.

Reeds de grondwet van 1848 sprak van vrijheid van onderwijs. Voordien was de enige vrijheid, die men had, dat men de kinderen thuis mocht laten. Dat was ook een zekere vrijheid van onderwijs. Maar wat voor een? De vrijheid om desgewenst de kinderen geheel geen onderwijs te geven, wanneer men ze niet naar de openbare school wenste te zenden.

De vrijheid, die de grondwet in 1848 verschafte, betekende, dat men het formele

recht had om zonder vergunning van de overheid scholen te stichten.

Daarmee was dan de vrijheid van onderwijs door de overheid gestempeld tot een van de grondrechten van het Nederlandse volk.

Een recht, dat reeds bestond, want de vrijheid van onderwijs bestaat onafhankelijk van de staat. In 1848 werd dat recht echter als zodanig erkend.

Al was er in 1848 die formele erkenning van de vrijheid van onderwijs, deze betekende nog weinig, zolang de openbare scholen alleen door het rijk bekostigd werden.

Na 1848 kwam echter, zij het ten koste van veel strijd en offers, ook de materiële vrijheid in zicht.

In 1889 was er het begin. De gemeenten begonnen toen echter de openbare scholen zeer aantrekkelijk te maken om de kinderen van de bijzondere scholen weg te houden.

In 1917 kwam echter de volledige materiële vrijheid bij de toen gesloten onderwijspacificatie. Voor het lager onderwijs betekende dat volledige financiële gelijkstelling.

Voor het hogere onderwijs zijn we nog niet zover.

Vergeeten we echter niet, dat ons ideaal streeft naar meer, naar de verwerkelijking van de **Vrije school als regel**.

Het gevaar is echter groot, dat de financiële gelijkstelling op het gebied van het lager onderwijs ons teveel op onze lauweren gaat doen rusten. Zo gemakkelijk vergeten we, dat die gelijkstelling van 1917 niet meer was dan op een op dat moment te bereiken **compromis**.

Juist voor de antirevolutionaire of christelijk historische richting, die geboren is in de strijd voor de vrije school is dit van bijzonder belang.

Het is dan ook nodig, dat de ontwikkeling, zoals deze thans aan de gang is, met grote nauwlettendheid gevolgd wordt.

Daar is voor enige tijd door Min. Cals ingediend het wetsontwerp betreffende het voortgezet onderwijs.

Tot nu toe is er bij het middelbaar en voortgezet onderwijs zelfs nog geen financiële gelijkstelling.

Het A.R. program zegt, dat ook bij deze tak van onderwijs het beginsel van vrijheid tot verdere ontwikkeling moet komen.

Terecht, want ook hier geldt, dat niet de staat, maar de ouders voor het onderwijs verantwoordelijk zijn.

Ook bij het voortgezet onderwijs hebben de ouders het recht en de plicht de kinderen

onderwijs te geven en te doen geven naar hun geloofsovertuiging.

Het wetsontwerp van Min. Cals, bijgenaamd Mammoetwet, belooft financiële gelijkstelling voor heel het voortgezet onderwijs. Dat kan een goede zaak zijn.

Maar vergeten we dan niet, dat die financiële gelijkstelling geen doel maar middel is. Een middel nl. om te komen tot een materiële vrijheid van onderwijs.

Vanuit dit beginsel zullen we deze Mammoetwet dan ook moeten beoordelen.

Het gaat om een uitermate belangrijke zaak, vrijheid van onderwijs. Die vrijheid van onderwijs is nauw verbonden met de geestelijke vrijheid.

En daarom moet ook die Mammoetwet zeer nauwgezet en speciaal vanuit het oogpunt van vrijheid van onderwijs door ons gekeurd worden.

De Voorgeschiedenis

De in oktober 1959 door Minister Cals ingediende wet op het voortgezet onderwijs heeft een lange voorgeschiedenis gehad.

Reeds tientallen jaren was men het er over eens, dat herziening van de onderwijswetgeving een besliste noodzaak was. Daar is momenteel in Nederland een grote verscheidenheid van scholen voor voortgezet onderwijs. Na het lager onderwijs (L.O.) heeft men de keus tussen Gymnasium, H.B.S., Middelbare school, voor meisjes, U.L.O., lagere landbouwschool, huishoudschool, V.G.L.O.school, lagere technische school.

Voor de meesten hiervan gelden wettelijke voorschriften, die echter in zes wetten verspreid zijn. Bovendien zijn er nog vele K.B.'s en Ministeriële beschikkingen, die voorschriften geven.

Dit alles is erg onoverzichtelijk. De regelingen lopen vaak ook nog al sterk uiteen.

Naast deze formele bezwaren zijn er ook materiële bezwaren tegen de huidige situatie in te brengen.

De Middelbaar Onderwijswet (1863 van Thorbecke) en de Hoger Onderwijswet (1876) stammen nog uit de vorige eeuw en voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd.

De H.B.S. b.v., die oorspronkelijk bedoeld was als algemeen middelbare school, is lang-

zamerhand ook dienst gaan doen als school voor voorbereidend hoger onderwijs. Het lyceum mist nog steeds een wettelijke status. Daar zijn voorts nieuwe inzichten gekomen betreffende toelating en selectie. De verschillende schooltypen sluiten slecht op elkaar aan.

Wegens al deze bezwaren is al verschillend malen getracht tot hervorming te komen.

Reeds in 1903 benoemde dr. Kuyper een staatscommissie, de zgn. Ineenschakelingscommissie, met het doel een nieuwe organisatie van het onderwijs te ontwerpen.

In 1910 bracht deze commissie een omvangrijk rapport, het Ineenschakelingsrapport, uit. Dit leidde echter slechts tot enkele incidentele veranderingen.

In 1934 kwam de zgn. Grondslagenwet, welke het echter niet bracht tot indiening bij de Staten-Generaal.

Na de oorlog werkte Min. Gielen aan een dubbel wetsontwerp, maar hij kreeg geen tijd de beginselen uit te werken.

In 1951 kwam Min. Rutten met een nota betreffende onderwijsvoorzieningen.

Tenslotte kwam dan Min. Cals eerst met een tweede onderwijsnota en daarop met het wetsontwerp op het voortgezet onderwijs. Hiermede kwam hij dus verder, dan een van zijn voorgangers.

Doel van dit wetsontwerp is te komen tot een reorganisatie van ons onderwijsstelsel, waardoor meer samenhang in de verschillende takken van onderwijs verkregen wordt.

Dit wetsontwerp is onderdeel van een groter onderwijsplan.

De bedoeling van Min. Cals is nl. het gehele onderwijs in ons land in vier wetten te regelen:

- a. Wet op het **kleuteronderwijs**, welke al in werking getreden is.
- b. Wet op het **basisonderwijs**, waarvoor de lager onderwijswet 1920 zal moeten worden aangepast.
- c. Wet op het **voortgezet onderwijs**, de zgn. Mammoetwet.
- d. Wet op het **wetenschappelijk onderwijs**, die inmiddels ook bij de Staten-Generaal is ingediend.

(Wordt vervolgd)

J. Meulink.

INGEZONDEN

VOORTGANG

Zaterdag 21 mei j.l. nam het bestuur, na langdurige bespreking, het besluit, dat ons Gereformeerd Lyceum te Rotterdam ook voor de cursus 1960/1961 zijn poorten zal openhouden.

U weet welke de zorgen waren: **het geld en de leraren.**

Om het, wat het eerste betreft, nog eens voor U te herhalen, de situatie was als volgt:

Voor het laatste deel van de lopende cursus tot en met het gehele jaar 1961 was totaal een som van rondweg 200.000 gulden nodig. Zou ons gereformeerde volk bereid zijn dit bedrag op te brengen? En, inderdaad, de Heere verhoorde onze gebeden: in een maand tijds bracht ons volk 50.000 gulden voor deze zaak op. Dit was voor het bestuur het bewijs, dat ook binnen een jaar nog eens 150.000 gulden zou kunnen worden geofferd. Alle gevers en aanstaande gevers houden zich thans aan dit parool:

Voor het Gereformeerd Lyceum moet thans nog het dubbele worden geofferd van wat in de laatste maand is geschonken.

Voor de niet-gevers zij opgemerkt, dat het dubbele van niets ook niets is. Als God ons Zijn gaven onthoudt, dan hebben wij niets te zeggen. Maar als wij zoveel gaven van Hem ontvingen en Zijn roeping is zo concreet en duidelijk, zullen wij Hem dan met dubbel-niets „onze dank betalen“?

En de gevers, zij mogen weten welk een schone vrucht, namelijk de voortzetting van dit onderwijs, hun eerste gave bracht.

Hun volgende gaven zullen dus ook schone vruchten afwerpen. Maar Gods Woord heeft niet slechts een belofte voor het heden, maar ook voor de toekomst.

U weet adres en giro-nummer? Het zij nogmaals herhaald:

Giro 123650 t.n.v. Vereniging voor Gereformeerd M.V.H.O. te Rotterdam - Schieweg 155 d.

Maar nu de tweede zorg: **de leraren.** Is die zorg soms opgeheven, of zelfs maar verlicht? **Het tegendeel is het geval. De zorgen zijn veel-er toegenomen**, al zijn er verblijdende aanmeldingen van broeders, die in dezen de zaak des Heeren willen dienen.

Maar toch... ondanks deze zorgen, durfde het bestuur geen andere beslissing te nemen dan: **voortgaan.** We hebben dat zo gezien: **De Heere heeft opening gegeven in onze financiële nood en Hij heeft in de leraarsnood nog niet alle deuren gesloten.**

Wij, d.w.z. ons ganse gereformeerde volk, zullen er voortdurend voor bidden en, voorzover wij kunnen (denk aan het bestuur) ook voor werken, om ook in dezen volledige ruimte te krijgen.

Voor de komende cursus zullen nog te veel lessen aan voor de wet onbevoegde leerkrachten moeten worden opgedragen. Leerkrachten, die overigens volkomen voor hun taak berekend zijn. Maar wil ons onderwijs ook in de toekomst voortgang hebben, dan zullen meerdere bevoegde leerkrachten zich moeten melden.

Geve de Heere ons die vrucht in de weg van onze trouw, de trouw van ons **allen.**

Het bestuur van het Gereformeerd Lyceum te Rotterdam.

- Enkele mededelingen van de rector:
- 1e. Het toelatingsexamen zal plaats vinden D.V. op 14 en 15 juni a.s. Op de eerste dag begint het examen om 9.15 uur. Plaats: Schiedamse singel 155.
 - 2e. De aangifteformulieren zullen deze week worden verzonden.
 - 3e. Aangifteformulieren kunnen worden aangevraagd bij de rector. Dit betreft alleen die ouders, die hun kind nog niet hebben aangegeven. ('t Zij persoonlijk, 't zij via het hoofd der school).

De rector:
C. v. d. Linden, Hofzichtstraat 35,
Alphen a.d. Rijn, Telef. 01720-3661.

SUMBA

Het bestuur van de Vereniging tot het verlenen van materiële steun aan de Gereformeerde Kerken van Oost-Sumba (p.a. Ds Tanahomba) verzoekt ons opname van het volgende:

Sedert de oprichting van onze Vereniging is er helaas nog geen verandering gekomen in de houding van de kerk van Zwolle, zodat wij met onze arbeid verder blijven gaan tot het moment, dat een der kerken deze taak overneemt.

Na correspondentie met Ds Moerkoert konden wij op verantwoorde wijze onze steun aan de Sumbanese kerken verlenen in geld en in goederen.

Wij mochten tot op heden ontvangen:
aan giften en collecten van 48 kerken f 4109,04
aan giften van kerkleden „ 1772,87
aan contributies van onze leden .. „ 2936,40

Totaal f 8818,31

De Sumbanese kerken zijn zeer dankbaar voor de verleende en toegezegde steun en voor het medeleven en wij verzoeken U dringend deze arbeid wel te blijven gedenken.

Uw giften worden gaarne tegemoetgezien op de postrekening van de Penningmeester onze Vereniging Nr 216.656 te Rotterdam.

Het Bestuur.

Brieven uit het Verre Westen

In onze vorige brief meenden we te moeten opmerken, dat onze dankbaarheid voor 't Christelijk onderwijs, dat God ons in Nederland gaf, hier in Canada dieper van toon is geworden, dan ze in „the old country“ doorgaans was. Maar liefde en erkentelijkheid mogen niet blind zijn: juist dit grote ons geschonken goed, door vorige geslachten na harde strijd verworven, maakt hier het Gereformeerde leven in één belangrijk opzicht kwetsbaar.

De taak, die ouders naar 's Heren Woord hebben en die ze bij de doop van hun kinderen op de schouders hebben genomen was, vergelijkenderwijs gesproken, in Nederland zo licht. Een belangrijk deel van de dag waren onze kinderen immers in scholen, waar ze werden onderwezen in de voorzeide leer? Doch hier is dat anders. In volle zwaarte ligt evengenoemde taak weer bij de ouders. Eén van de schakels in de keten Kerk-Huis-School is gebroken. En daarmee de keten zelf!

Zich dit in volle omvang te realiseren en zich op 't punt van het huis-onderwijs te bekeren is voor velen moeilijk. Gewoonte is ook voor een Gereformeerd mens een tweede natuur, waartegen men de strijd zo vaak verliest. Daarnaast vraagt vooral in de eerste emigratie-jaren de strijd om 't bestaan al vaders krachten en de aanpassing aan vele vreemdigheden moeders volle attentie — dat het onderricht in de Schriften dié aandacht heeft, welke het moet hebben als er — op 't moment dan met New Westminster nog als enige uitzondering! — geen meesters zijn om het te geven... wie zou 't durven beweren? Ik geef maar geen praktijk-voorbeelden... u zou té hard schrikken!

Daar komt nog wat bij: wij, Gereformeerden kappen de wereld niet in stukken. Wanneer wij zeggen: in de wereld, maar niet van de wereld, betekent dit niet wereldwijding. God geeft ons een taak, die wereldwijd is.

En zeiden we net, dat gewoonte voor een Gereformeerd mens een tweede natuur is, dan zouden we daaraan haast toevoegen: het inzicht, dat de kinderen Gods niet met een boekje in een hoekje mogen gaan zitten is dan wel onze derde natuur. Een type vroomheid, dat hier meer wordt aangetroffen dan in Nederland moge van het openbaar onderwijs zo geen last hebben, wijl het kras de „wereld“ van het min of meer in enge kring met God wandelen scheidt — wij, grootgebracht bij het „geen duimbreed op gans het maatschappelijk erf“ of de naklanken daarvan, hebben een totaal andere instelling.

Ware wetenschap, in welke der wetskringen ook — we achten die niet „werelds“. We zeggen alleen, dat ze niet strijdig kán zijn met wat de HERE ons in zijn Woord heeft geopenbaard. En waar het schijnt, dat zulk een tegenstrijdigheid bestaat, zoeken we rusteloos naar een in 't geloof aanvaardbare oplossing. Van de scheppingsduur en -dagen tot de grote getallen in Israël's vroege geschiedenis, van een interpretatie der historie tot een actueel politiek program in een wereld, waar wijze en ware economie geen plaats meer schijnt te kunnen vinden voor 't hol van haar voet — is dit ons eigen „Opbouw“ daarvan niet een sprekend bewijs?

Deze openheid bij beginselvastheid; dat isolement waarin onze kracht ligt — wij, ouderen, kunnen die aan, terwijl we in huis en school en kerk, getraind zijn in het dragen van die wapenrusting van Efeze zes. Doch onze kinderen hier krijgen dag aan dag op school te horen, impliciet en expliciet, dat hun borstharnas van bordpapier is. Zullen ze dan kunnen, dan dúrven strijden?

In onze volgende brief daarover meer.

Met welgemeente groet de uwe in Christo

W. van der Kamp.

PERSSCHOUW

Leer en leven

Ds Doornbos publiceerde het volgende artikel over „Leer en Leven” in het Kerkblad van de Gereformeerde Kerken van Noord-Holland.

‘t Is al een oude vraag of de ware godsdienst bestaat in de leer of in het leven. Ons antwoord daar op is dat men het zowel in het een als in het ander moet zoeken. God vraagt de gehele mens. „Gij zult de Here uw God liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met geheel uw kracht”. In het derde gebod verbiedt de Here het ijdel gebruik van Zijn naam, en de Heidelbergse catechismus zegt met recht dat dit ook dit betekent dat de Here recht van ons beleden moet worden. Valsheid in de leer is zonde tegen het derde gebod. Wij mogen van God en goddelijke zaken niets denken of spreken dat niet in overeenstemming is met de waarheid. Indien het onze hartelijke begeerte is God de Here lief te hebben en Hem te dienen naar Zijn Woord, zullen wij ons houden aan des Heren Woord en ons beijveren om uit dat Woord God en Zijn Christus hoe langer hoe beter te kennen.

En we doen goed de waarschuwing van de apostel in gedachte te houden dat er een tijd zal komen dat men de gezonde leer niet meer zal verdragen. Des te meer moeten wij waken opdat onze liefde voor de gezonde leer niet verkoelt.

Maar niet minder moeten wij er voor waken dat we niet gaan menen dat het met het aanhangen van de gezonde leer in orde is. In mijn jonge jaren ging ik ter kerk bij een predikant die in zijn gebed ook dit bad: „Bewaar ons voor een dode orthodoxie”. Was daar geen reden voor? ‘t Is lang geleden dat ik die dienaar des Woords dat hoorde bidden. De man is al lang de rust ingegaan. Van ongereformeerde bij hem heb ik nooit iets gehoord. Het jagen naar een uiterlijke eenheid in een wereldorganisatie zoals de zogenaamde oecumenische beweging dat doet, was er toen nog niet, of pas in het eerste opkomen, en hij was er zeker niet door gepakt. Maar hij wist dat een mens zuiver in de leer kan zijn en toch geestelijk dood, en staan buiten het koninkrijk. „Wie in Christus Jezus is, is een nieuw schepsel”, en hij is dat niet alleen in de leer, hij is dat in heel zijn bestaan. Wie door Christus een nieuw schepsel is geworden heeft een nieuw hart, en dat zal in heel zijn leven openbaar worden, want uit het hart zijn de uitgangen van het leven.

Een dezer dagen kwam me een artikel onder de ogen over de eenheid van de kerk. De schrijver heeft het daar over de leer en ijvert zeer voor de leer. Ik kan uit dat artikel niet anders opmaken dan dat de schrijver leert dat de eenheid der kerk bestaat in de leer en in de eenheid van de belijdenis, en dan van de geschreven belijdenis. Hij spreekt nog al uit de hoogte van hen die zeggen dat het meer om het belijden gaat dan om de papieren belijdenis. Het kan zijn dat men dat zegt omdat men zich van de drie formulieren van enigheid wil afmaken maar ik wil ook opmerken dat het in de 18e eeuw in ons land met de papieren belijdenis tip-top in orde was, maar het belijden was toen zeer spaarzaam.

Ik lees in dat artikel waarin zo geijverd wordt voor de leer:

„De ware eenheid.

„In de kerk die trouw is aan de bijbel wordt „deze gevonden.

„Maar nu weet ik wel wat u zeggen gaat.

„Dat die kerk misschien de ware leer heeft.

„Maar je moet niet achter de schermen kijken.

„Je moet de mensen eens kennen. Elkaar ver-

„bijten en vereten, dat kunnen ze. Ze krabben

„elkaar de ogen uit van jaloezie. En roddelen dat

„ze kunnen! Dat ware eenheid? Dan maar

„liever wat minder zuiver in de leer dan zo fari-

„zeeuws en eigengereid in het leven.

„Ja — wat hiervan te zeggen?

„Laten we maar eerlijk zijn: kerkleden vor-

„men vaak allermint een ware eenheid. Want

„ook leden van de kerk zijn zondige mensen. Een

„kerk bestaat niet uit zondeloze lieden met een

„stralenkransje op. Zij hebben allen hun gebre-

„ken, hun zonden. Wat dat betreft hebben de

„gereformeerde kerken niet veel te bieden”.

Indien het waar is dat de gereformeerde ker-

ken wat de vernieuwing van het leven betreft

niet veel te bieden hebben, zijn ze daardoor ook

geoordeeld en aan de wereld gelijkvormig ge-

worden. De wereld heeft wat dat betreft ook niet

veel te bieden. ‘t Is waar dat ook de allerheilig-

sten zolang als zij in dit leven zijn maar een

klein beginsel der vereiste gehoorzaamheid heb-

ben, maar het is ook waar dat het niet mogelijk

is dat zij die Christus door een waar geloof in-

geplant zijn niet zouden voortbrengen vruchten

der dankbaarheid. En aan die vruchten kent

men de boom. Hun ernstig voornemen om niet

alleen naar sommige maar naar alle geboden

Gods te beginnen te leven brengt verandering

in hun leven ten goede. Gemeten met de maat der

volmaaktheid brengen ze het daarin niet ver,

niet verder dan tot een klein beginsel van de

vereiste gehoorzaamheid, maar in de wereld is

niets van deze gehoorzaamheid en daarom valt

dat kleine beginsel daar wel op waar het is. Indien nu de gereformeerde kerken, zoals de schrijver zegt, daarvan niet veel te bieden hebben, waar zijn ze dan beland en hoever zijn ze dan afgedreven?

De schrijver zegt: „De ware eenheid. In de kerk die trouw is aan de bijbel wordt deze gevonden”. Daar ben ik het mee eens. Maar in een kerk die trouw is aan de bijbel mag men de mensen gerust leren kennen, want naar het bevel van de bijbel laten ze hun licht schijnen. Indien ze dat niet doen, zijn ze niet trouw aan de bijbel. In een kerk die trouw is aan de bijbel verbijten en vereten ze elkaar niet, en krabben ze elkaar de ogen niet uit van jaloezie, en roddelen ze niet, want de bijbel verbiedt deze dingen. Indien ze het wel doen is die kerk niet trouw aan de bijbel.

Waar is de fout die de schrijver van genoemd artikel maakt?

Hier, dat hij de trouw aan de bijbel beperkt tot trouw aan de leer der schrift, en daarin de eenheid van de kerk meent te vinden. Hij had het uit de belijdenis, de geschreven belijdenis, beter kunnen weten. De belijdenis zoekt de eenheid der kerk in de enigheid des waren geloofs. Christus vergadert Zijn kerk in enigheid des waren geloofs. En het geloof omvat veel meer dan de leer. David was zuiver in de leer; toch vraagt Nathan hem: „Waarom hebt gij des Heren Woord veracht?” En ondanks zijn zuiverheid in de leer was hij er heel dicht bij om de eenheid met de kerk des Heren te verliezen. Men kan aan de leer vasthouden en tegelijk in het geloof verzwakken. En dan komt het harde drijven voor de leer, dat zo vaak zo veel kwaad heeft gedaan, in de dagen van de Remonstranten en Contra-Remonstranten, in de dagen van de Afscheiding, in de dagen van de Doleantie, ook wel in de dagen van de Vrijmaking.

Onze belijdenis waarschuwt tegen drijven; en wie trouw is aan de belijdenis wacht zich er voor.

Christus vergadert zijn kerk in enigheid des waren geloofs. Het geloof houdt vast aan de leer, en indien er iemand komt met een andere leer, wil het geloof hem niet ontvangen naar het bevel van Christus. Maar het geloof doet veel meer. Het geloof maakt ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig, ook de weldaad van de inwoning van de Heilige Geest tot de dagelijkse vernieuwing des levens.

Hebben de gereformeerde kerken wat die dagelijkse vernieuwing van het leven betreft niet veel te bieden? Dan staan ze aan de rand van de ondergang.

Het is goed dat Ds Doornbos deze dingen schrijft. Men moet het zelfs nog wat scherper zeggen dan hij doet. De „leer” der Schrift is het **levende Woord van God, het Evangelie**. Calvijn noemt de leer: de band van het heilige huwelijk waarmee Christus de kerk aan zich heeft verbonden. Trouw zijn aan die leer is daarom leven naar de wil van Christus, is het vertonen van zijn gestalte. Als dat leven er niet is is er eenvoudig geen trouw aan de leer. Wie zegt dat trouw aan de leer gepaard kan gaan met de kerkzonden, als die welke in het artikel van Ds Doornbos worden genoemd, maakt van de leer een karikatuur. Hij heeft de leer der Heilige Schrift verintellectualiseerd. Hij ziet daarin een stel theoretische waarheden. En ketterij is allereerst een verachten van de leer, d.w.z. van het woord van God. Het is een zonde van het hart, van het leven. Deze wordt daarvan geprojecteerd, vindt daarna haar uitdrukking in de wereld van gedachten en de ketterse stellingen. De ketterij van de remonstranten was in de eerste plaats het verachten van Gods genade. En deze oerzonde heeft men theoretisch uitgewerkt in een aantal leugenachtige stellingen over de verkiezing, het geloof, de volharding der heiligen enz. Laat men toch steeds bedenken dat heel de Schrift er van spreekt dat de ondergang der kerk altijd en alleen zijn oorzaak vond in het verlaten van de leer der Schriften. Dat wil zeggen in het **goddeloze leven**, in zonden als die welke boven werden gesignaleerd. En dat reformatie der kerk alleen is het weer gaan **leven** van dat woord, speciaal in het kennen van de zonde en van de genade van God. Het zou een radicale **deformatie** der kerk zijn als de opvattingen welke Ds Doornbos signaleerde metterdaad werden aanvaard.

De overgang van Dr H. v. d. Linde

Het protestantse Nederland werd dezer dage opgeschrikt door de overgang van de Ned. Herv. Pred. Dr H. v. d. Linde naar de Rooms-Katholieke Kerk. Voor wie Dr V. d. Linde in diens publicaties heeft gevolgd wekte deze overgang geen verwondering. Ds Velema schreef er in zijn rubriek „Voor de Lens” in De Wekker het volgende instructieve artikel over.

Opnieuw is een hervormd predikant overgegaan naar de R.Katholieke Kerk. Deze keer Dr H. v. d. Linde, de laatste jaren predikant te Middelburg, maar voordien secretaris van de

KRITISCHE KRABBEL

EEN ADVERTENTIE

Welke Vrijgemaakte jonge broeder, instemmend met de doorgaande Reformatie, wil echtpaar zonder kinderen

BEHULPZAAM

zijn op kleine boerderij, tevens verkoop van landbouwbenodigdheden, in het zuidwesten van Drenthe. Het een en ander kan later worden overgenomen.

Brieven onder nr. 7342, postbus 86, Groningen.

Advertentie in het „Gereformeerd Gezinsblad” van vrijdag 20 mei 1960.

Een boer in zuid-west Drentheland
Vraagt in een g'reformeerde krant
Een helper. — Vrijgemaakt? O nee —
Daar is hij lang niet mee tevree!
Hij zoekt eenzorger voor zijn vee,
Die tevens werkt voor 't G.P.V.!
Een man, die daaglijks zwoegt op 't veld,
En 's avonds het Gezinsblad speelt!
Een knecht, die kweekt de boerekool
En daarbij ijvert voor de school!
Want een gevaar voor 't akkerland
Is wie zijn hart niet heeft verpand
Aan steeds „voortgaande reformatie” —
Zo'n man is gans'lijk uit de gratie.
O Drent, vraag voor uw boerenwerk
Toch kort en goed een lid der kerk.
Wie serieus wil reformeren,
mag nooit zijn broers discrimineren.
Want hij die etiketten plakt,
is onder 't peil der kerk gezakt.
Hanteer alleen de norm der kerk
en let terdege op het werk.
En stel één eis: uw werkprestatie
Zij 't lied van harte-reformatie.

Frater.

Oecumenische Raad van Kerken in Nederland. Hij was een bekend publicist, die heel wat boeken en artikelen op zijn naam heeft staan.

De overgang van een predikant naar de Roomse Kerk is steeds weer een opmerkelijk gebeuren. Er wordt over gepraat en er ontstaat de nodige deining. De Hervormde kerkeraad van Middelburg is wel zeer soepel geweest door de overgaande predikant nog in de gelegenheid te stellen, zij het dan ook aan de voet van de preekstoel, een afscheidswaard te richten tot zijn gemeente.

Dr v. d. Linde was een bekende figuur. Zijn beide broers zijn evenzeer bekend. De een is een zendingsman, die vele contacten heeft met de Hernhutter zending. De ander is de ook onder ons bekende prof. dr S. v. d. Linde, Geref. Bonder. De wegen van deze broers gaan dus wel zeer uiteen.

De overgang van dr H. v. d. Linde kwam niet onverwacht. Zeker niet voor de kring van de plaatselijke Hervormde Kerk, maar ook niet voor wie hem volgde in zijn publicaties.

Hij maakte zich naam door zijn proefschrift „Rome en de Una Sancta”, een knap stuk werk, waaruit reeds bleek dat er in deze auteur een wondere passie gloeide naar de eenheid der kerk.

Hij was tot en met op de hoogte van de verhoudingen tussen de verschillende kerken en wist inzonderheid wat Rome waard is en nastreeft. In genoemd proefschrift lezen we bv. dat het gesprek, dat Rome met de Reformatie wil voeren, „tot doel zal hebben de Reformatie de uitzichtloosheid te laten zien van het einddoel, zoals dit nu door de Oecumenische Beweging wordt gesteld. Het zal de Reformatie vragen vooral Rome als het uiteindelijke doel der hereniging voor ogen te stellen, als enige uiteindelijke oplossing. Een andere uitweg dan Rome bestaat er niet, omdat zij alleen eenheid van geloof, bestuur en leven heeft; geen heeft die volheid, die alle geloofsexpressies in vrede doet samenwonen”. (pag. 243).

Dr v. d. Linde wist dus wat Rome wil.

Op dezelfde bladzijde lezen we: „De ongehooflijke versplintering van het Protestantisme tot in de meest bizarre en volstrekt ontspoorde secten en stromingen, dwingen de Reformatie om zich te bezinnen op de noodzaak van terugkeer”.

In het laatste hoofdstuk van dit proefschrift wordt uitvoerig gesproken over de arbeid van de Reformatie voor de Una Sancta. Hij drong in dat hoofdstuk aan op een gesprek met Rome. Zo zal ze meer tot klaarheid komen over de stromingen, die binnen haar worstelen om meer katholieciteit.

Het blijkt dat dit laatste een zaak is die dr v. d. Linde steeds meer heeft beziggehouden. Hij miste niet de zuiverheid, maar wel de volheid van de verkondiging. De Reformatie heeft bepaalde elementen in haar leer niet, die toch zo mooi zijn en zo veel zouden kunnen betekenen. Dat is het heimwee van velen geweest. En dat

heimwee was er ook bij de Middelburgse dominee.

In zijn proefschrift, dat we vorige week nog eens opzochten, vonden we ook deze uitspraak, die nu wel bijzonder tekening krijgt: „De overgang van vele convertieten (bekeerlingen) naar Rome brengt aan het licht, dat het naast de geslotenheid en eenheid van Rome's kerk in leer en leven, vooral de catholiciteit van deze kerk is, waardoor velen tot haar zich hebben aangetrokken gevoeld”. (pag. 329). En op een volgende bladzijde lees ik, wat misschien op de auteur zelf wel moet worden toegepast: „Men kan er op wijzen dat van een groot deel van zulke overgangen uit de Reformatie in het geheel van geen overgang sprake is, omdat nergens uit blijkt, dat men werkelijk de Reformatie heeft gekend, noch er wezenlijk uit heeft geleefd”.

Een uitspraak, die in deze weken veel te denken geeft.

Enkele jaren geleden, eind '56, publiceerde dr v. d. Linde een boekje, dat deze overgang feitelijk reeds voorbereidde: „De komende oecumenische kerk”. Een Rooms criticus merkte destijds van dit boekje op (Het Schild, 34—208): „Positief werkt hij een visie uit op het geheim der kerk, welke de geest verrukt en het hart verwarmt, maar welke niet nalaten zal critiek bij velen uit te lokken”.

Die critiek is toen ook wel gekomen, maar Dr v. d. Linde kon rustig in de Hervormde kerk blijven.

In dit boekje schreef hij letterlijk (pag. 5), als hij het heeft over de eigenlijke en uiteindelijke bedoeling van de Oecumenische Beweging: „Onze tijd is bezig het mysterie van de kerk opnieuw te ontdekken of te beleven. Het besef van dit mysterie is o.i. het zuiverst en rijkst bewaard in de z.g. katholieke traditie van de Kerk in Oost en West. Dan moeten we daarheen terug. Of liever daarheen vooruit. De andere tradities hebben binnen dit bestek een kostelijke bijdrage te schenken. Zo wordt een reële weg naar de Una Sancta gewezen”. Terecht is er destijds op gewezen dat de komende oecumenische kerk de hereniging met Rome zal betekenen, naar de visie van dr v. d. Linde.

Wie dit boekje nu nog eens rustig leest, kon zien wat er ging gebeuren. Dit was het voorspel op de stap, die nu bekend geworden is.

Nu zouden we aan dit hele geval niet zoveel aandacht besteden, als het hier niet betrof de figuur juist van deze dominee, die een zeer vooraanstaand man is geweest in de Nederl. afdeling van de Wereldraad van Kerken en die op zeer duidelijke wijze, de idee van de Wereldraad van Kerken heeft gepropageerd.

Dr v. d. Linde is niet de eerste de beste, maar hij was een uitgesproken Wereldraad-man. Zeker, de laatste 7 jaar was hij weer „gewoon” predikant, en hij groeide langzamerhand af van de oecumenische beweging, zoals deze in de Wereldraad van Kerken gestalte heeft gekregen.

Maar dat neemt niet weg dat er m.i. verband bestaat tussen zijn Wereldraad-idealen en deze overgang naar de Roomse Kerk.

Dr v. d. Linde was gegrepen door de eenheids-gedachte, de oecumenische gedachte van de kerk der toekomst.

Hij is op weg gegaan om deze idealen, er eenmaal door gegrepen, te verwezenlijken.

Vanzelfsprekend is dit een groeiproces geweest.

De Middelburgse dominee heeft niet anders gedaan dan de consequentie getrokken uit deze idealen en gezien dat, gegeven deze idealen, er maar één weg is: overgaan naar Rome. Daarom is deze overgang een teken!

Een teken van de richting, waarin de Wereldraad zich beweegt.

Een teken van de consequentie van de eenheids-gedachte.

Het is daarom goed deze overgang scherp te signaleren.

Er zijn vele wegen, die naar Rome leiden.

Er is een weg via de liturgische beweging, die naar Rome leidt. Het voorbeeld hiervan is dr W. H. v. d. Pol, nu hoogleraar te Nijmegen, destijds secretaris van de Liturgische Kring in de Hervormde Kerk.

Er is ook een weg via de oecumenische beweging naar Rome — zie dr v. d. Linde. Zijn oecumenische idealen hebben hem bij Rome gebracht!

Het zuivert alleen maar de lucht, wanneer de consequenties op deze wijze openbaar komen. En tegelijk is deze overgang een waarschuwing voor ieder, die zich door dit eenheidsideaal laat leiden.

De toenadering die er in Roomse kring tot de Wereldraad van Kerken is te bespeuren doet daar niets aan af. Rome blijft zichzelf gelijk en kan niet anders dan de oplossing van de verdeeldheid prediken: terugkeer tot de Moederkerk.

Die prediking heeft bij dr v. d. Linde reeds vrucht gedragen.

Daarom zij men gewaarschuwd.

Is er dan geen eenheid? En moet er niet naar eenheid gejaagd worden?

De waarheid gaat voor de eenheid en de waarheid bevordert de eenheid.

Daarom gaat het in een echte oecumenische beweging niet om eenheid ten koste van de waarheid, maar voor alles om de waarheid, desnoods ten koste van de eenheid!

We zijn het met wat Ds Velema schrijft van harte eens.

We zouden er dit nog willen bijvoegen: Alle niet door God geëiste, en dus door God veroordeelde, verdeeldheid onder de christenen is steeds door een stimulans voor het zoeken van de valse eenheid — zowel die van de moderne oecumenische beweging als die van de Rooms-katholieke kerk.

C. V.

begonnen. Voor inlichtingen kan men zich wenden tot het secretariaat: Breitnersingel 30, tel. 181967, Rotterdam-13.

Brief uit de tijd van koning Josia

Delen van een Hebreeuwse brief, vervaardigd in bijbelse dagen, zijn in Israël op scherven gevonden nabij Risjon leZion ten zuiden van Tel Aviv. Het is de oudste Hebreeuwse brief, die ooit aan het daglicht gekomen is. De brieffragmenten zijn gevonden tijdens onderzoekingen door een Israëlsche oudheidkundige expeditie.

De brief zou geschreven zijn in de tweede helft van de zevende eeuw voor Christus en daarin vraagt een boer zijn landheer bemiddeling, ten einde zijn kleed terug te krijgen, dat overeenkomstig het gebruik van die tijd bij schuld als onderpand is meegenomen. De boer ontkent echter schuldenaar te zijn.

Hoewel de naam van de landheer in de brief niet voorkomt nemen de deskundigen aan dat hij is aangesteld door koning Josia van Juda.

Op verschillende plaatsen in de bijbel, in Exodus (22 : 25—27), in Deuteronomium en in de Profeten wordt de gewoonte een kleed te confiskeren bij schuld genoemd.

De bijbel in Rusland

De bijbelsmokkal naar de Sovjet-Unie over de Poolse grens neemt een steeds grotere omvang aan, ten gevolge van de toenemende vraag. In de Sovjet-Unie worden voor een bijbel 500 tot 800 roebels betaald. Dit bedrag komt overeen met het gemiddeld maandloon van een arbeider, zo bericht „Christ und Welt”.

Kerkbouwactie van de Ned. Herv. Kerk

De kerkbouwactie 1959 van de Ned. Herv. Kerk die in september 1959 startte met het doel de bouw van 160 kerken mogelijk te maken bereikte onlangs een bedrag van f 10.000.413.— waardoor de verwachting dat voor Pasen de tien miljoen zou worden bereikt werd bewaarheid.

Roemeense Joden naar Israël

Een groot aantal Joden in Roemenië heeft maanden en zelfs jaren in spanning gewacht op

een uitreis-visum om naar Israël te kunnen emigreren. Berichten melden dat deze zaak verleden jaar september op gang gekomen is, zonder dat daar veel ruchtbaarheid aan wordt gegeven. Er komen nu iedere maand ongeveer 6000 van deze emigranten in Israël aan. De autoriteiten schatten dat 100.000 van de 250.000 Joden, die nog in Roemenië verblijven aan de uittocht naar Israël zouden deelnemen als ze toestemming zouden kunnen krijgen. Als dit zou gebeuren zou Rusland het enige land in Oost-Europa zijn met een grote Joodse gemeenschap onder zijn bevolking.

Calvijns werken in het Spaans

Ten behoeve van het protestantisme in Spanje en in Portugal zullen in de komende maanden enkele kleine werken van Johannes Calvijn in het Spaans vertaald worden en uitgegeven met steun van het Internationaal reformatorisch verbond.

Chinezen in de verstrooiing

De Chinezen zwerven bijna evenzeer door de wereld als de Joden. En vooral de huidige toestand in China draagt er toe bij dat het aantal Chinezen „in de verstrooiing” nog steeds toeneemt. De bekende Chinese evangelist Ds John E. Su, die zich in het bijzonder geroepen voelt het evangelie te brengen aan de vele Chinezen, die buiten hun oude vaderland wonen, gaf de volgende cijfers van de Chinezen, die in de verschillende landen wonen: In Thailand 3.700.000, Singap. en Malakka 3.200.000, Indonesië 2.000.000, Vietnam 1.000.000, Sarawak (Br. Borneo) 180.000, Verenigde Staten van Amerika 120.000, Japan 44.000, Hawaii 33.000, Mauritius 16.000, Jamaica 13.000 en Australië 13.000.

RECTIFICATIE RECENSIE INAUGURELE REDE PROFESSOR v. d. FLIERT

'k Werd erop geattendeerd dat het geen verwondering behoeft te wekken dat in bovengenoemde rede H.M. de Koningin niet werd genoemd, daar Zij geen enkele bemoeiing heeft met de benoeming van hoogleraren aan niet-Rijksuniversiteiten.

Om onnaspeurlijke redenen is me dit genoegzaam bekende feit ontschoten! Men beschouwe gaarne de betreffende opmerking als niet gemaakt.

P. G. S.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Middelstum: kand. D. de Jong van Rotterdam.

Ds H. J. v. d. Kwast van Haarlemmermeer O.Z. ontving van zijn kerkeraad verlof om van 15 juli tot 15 oktober de geestelijke verzorging der varende broeders en zusters ter hand te nemen.

Ds F. Boonstra van Leens slaagde aan de Rijksuniversiteit voor het kandidaats-examen semietische letteren (cum laude).

Centrale Diakonale Conferentie. Woensdag 23 juni a.s. zal D.V. de Centrale Diakonale Conferentie worden gehouden in de Woestduinkerker te Amsterdam. Ds J. A. Vink van Amersfoort zal spreken over het onderwerp: „Plaats en tijd der diakonale zorg”.

ZOJUIST VERSCHENEN:

... **TERWIJL GIJ NOG MET HEM ONDERWEG ZIJT...**

Een oproep tot bezinning en verzoening (t.a.v. de kerkelijke situatie) door

Ds Th. Delleman. 82 blz. f 2.90

BOEKH. BEN DOORNBOS - GRONINGEN
Telef. 23581

GEBOREN:

LOURENS MEULINK

zoon van

J. MEULINK

L. J. MEULINK-Touwen

Enschede, Hemelvaartsdag 1960

Getfertsingel 206

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

VAN HIER EN GINDS

De geestelijke verzorging der strijdkrachten

De geestelijke verzorging van land-, zee- en luchtmacht in Nederland bestaat thans veertig jaar. In 1920 begonnen met vier leger- en vlootpredikanten met als chef een leger- en vlootpredikant in algemene dienst, kwamen er in 1939 honderdvijftig reserve-legerpredikanten bij. Bij de capitulatie in 1940 werd ook dit instituut opgeheven. Na de oorlog werden direct pogingen in het werk gesteld om het weer op te richten en met moeite slaagde men er in elk bataljon dat naar Indonesië vertrok, een legerpredikant mee te geven. In vijf jaren hebben daar honderd legerpredikanten gearbeid. Twee van hen: ds C. van Breugel en ds J. H. Kuypers, zijn gesneveld.

Na het uitbreken van de oorlog in Korea ging ds J. Times als eerste predikant mee. Ook hij sneuvelde. In 1950 werd het vormingscentrum „Beukbergen” geopend en in 1957 „De Kroeskamp”. Er worden pogingen in het werk gesteld een derde centrum te stichten. Thans werken in de geestelijke verzorging totaal 93 predikanten als zee-, land- en luchtmachtpredikant onder een hoofdlegerpredikant (ds A. T. W. de Kluis) en een hoofdvlootpredikant (ds J. H. Sillevius Smitt).

Diakonaal jaar

Een diakonaal jaar is een jaar, waarin jonge mensen in de leeftijd van 17 tot 30 jaar werkzaam zijn in een inrichting, internaat of tehuis. Deze jonge mensen onderbreken een jaar hun eigen werkkring, studie of toekomstplannen. Men geeft zich uitsluitend voor hen, die niet in eigen omgeving verzorgd kunnen worden, zonder te letten op eigenbelang, positieverbetering of een goed salaris. Het gaat hier vooral om dienst aan de naaste.

In Duitsland is de gedachte aan een diakonaal jaar geboren. In september '58 werd in Utrecht dit experiment voor ons land opgezet. In Rotterdam is dezer dagen een Interkerkelijke Commissie „Diakonaal Jaar-Rotterdam” haar werk